

УДК 821.111-31.09(092)

DOI 10.31654/2520-6966-2023-23F-109-198-208

Л. М. Остапенко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
milost.jan@gmail.com

Біблійний вимір роману Джона Фаулза «Колекціонер»

Стаття репрезентує спробу інтерпретації роману британського письменника Джона Фаулза «Колекціонер» з погляду біблійного коду.

Зміст статті ставить під сумнів традиційне тлумачення цього роману як позбавленого біблійного виміру. Автор статті віднаходить імпліцитно присутні у творі біблійні компоненти та визначає їхню функціональність. Дослідження доводить, що саме компоненти біблійного коду виконують в романі змістотворчі та формотворчі функції.

Особливу увагу автор статті звертає на функціонування в романі мотивів колекціонування і творчості та пов'язаних із ними образів колекціонера і митця. Автор доводить, що з огляду на біблійну семантику ці мотиви у романі характеризують бінарність людської сутності та відповідної ролі людини у світі.

Розвідка демонструє, що структура роману підпорядковується цим мотивам і спростовує традиційну опозицію Клега і Міранди як героїв-антагоністів. На думку автора, вони постають образами-двійниками, які прагнуть до духовного ідеалу, проте вбачають його не в Богові, а у митці. Студентка художнього училища Міранда уособлює ідеал для Клега, художник Джордж Престон (Чарльз Вестон) є ідеалом для Міранди. Єдиним засобом досягнення духовної досконалості для обох героїв стає колекціонування, що в біблійному контексті увиразнює профановану сутність мистецтва – підміну духовної сутності матеріальними еквівалентами. Клег збирає колекцію метеликів, Міранда komponує свої картини з образів відомих художників. Клег захоплюється фотографією, Міранда копіює живопис попередників у відтворенні життя.

Автор статті вважає, що інтертекстуальний план роману посилює думку письменника про примарність штучного «ідеалу», що його вбачають у мистецтві. Обидва герої опиняються в декораціях літературних кліше, які не виправдовують традиційних очікувань і позбавляють обох героїв духовних орієнтирів. Усупереч «шекспірівському сюжету» Фредерік не стає Фердинандом і саме Міранда перетворює його на Калібана. На відміну від історії Попелюшки нові черевички Міранди не роблять з неї принцеси і саме Клег стає винним у її смерті.

На думку автора статті, дослідження біблійного виміру роману «Колекціонер» доводить спростування Джоном Фаулзом сакрального змісту мистецтва як такого. З огляду на бінарну сутність людини, що на ній наголошує

Фаулз, мистецтво відповідає вічному прагненню людини піднятися духовно. Водночас воно продукує профанований образ світу і демонструє непереборність тілесної природи людини та її неминучу смертність. В такий спосіб біблійний код визначає структуру роману й увіразнює його ідейний зміст.

Ключові слова: Джон Фаулз, «Колекціонер», біблійний код, колекціонування, мистецтво.

Роздуми про роман Джона Фаулза «Колекціонер» [11] у біблійному вимірі комусь можуть видатися геть несподіваними. Біблія зовсім не згадується у творі, та й узагалі про Бога там ідеться вряди-годи. Відповідно про біблійний вимір «Колекціонера» досі ніхто не писав.

Навіть ті дослідники, які не зводили роман до зразків детективу або трилеру, вбачали в ньому передусім соціальний [1] чи морально-етичний конфлікт [6]; «протистояння індивіда колективним формам соціуму і вірі» [5, с. 162], «багатьох і вибраних» [12], «масового – елітарного» [3]; протиставлення «обивателів і творців» [8], «справжнього» – «несправжнього» мистецтва [9], екзистенційних моделей «буття для себе» – «буття-для-інших» [4]; антиномії архетипів Еросу – Танатосу [2].

Та попри зовнішню невизначеність у тексті святописемних образів і мотивів, видається продуктивним розглянути компоненти біблійного коду роману, що імпліцитно присутні в його інтертекстуральному полі. Передусім привертає увагу функціонування в романі мотивів колекціонування і творчості та пов'язаних із ними образів колекціонера і митця.

Загалом ці образи доволі часто коментувалися у науковому дискурсі як маркери протилежних світів, до яких належать студентка художнього училища Міранда Грей та її викрадач Фредерік Клег. Міранду і Клега традиційно розглядають як героїв-антагоністів в усіх аспектах роману. «Миранда, протистоїт такому бездушному Клеггу-Калибану не только в своем отношении к искусству, – зауважує Т.Тернова, – она ясно осознает, что они принадлежат к разным группам людей, разделяющих не только социальный, но и духовно интеллектуальный барьер» [9].

На думку більшості дослідників, Міранда є уособленням справжнього митця, Клег сприймається як представник світу масового споживання, що зужитковує все живе і зокрема мистецтво. Ю. Кіндзерська зазначає, що художник і колекціонер – «два нероздільних аспекти існування мистецтва – творець та хазяїн (споживач). Він

(колекціонер) опредмечує все навколо, і саме таким воно, опредмечене і сховане (чи це – метелик, чи фотографія, чи жива дівчина), має для нього цінність» [4].

Л. Дереза розглядає опозицію Міранди і Клега через втілення антиномії архетипів Еросу і Танатосу і наголошує на тому, що це «дві різні іпостасі – життя і смерть, два різні світи – митець і колекціонер, один витворює, інший «заморожує», «консервує», знищує красу» [2, с. 26].

Т. Мироненко і А. Меншій, зважаючи на латинську основу слова «collector» (з лат. «поєднувати», «пов'язувати»), тлумачать його «не тільки як неусвідомлений потяг Клега до насилля й руйнації, а й як констатацію загальної кризової ситуації, що в ній перебуває суспільство споживачів, в якому панують настрої накопичення й нагромадження у поєднанні зі страхом самотності й забуття» [7].

О. Козюра пов'язує колекціонування з ідеєю соціальної співучасті [5, с. 163–164] і вважає, що структуру оповіді й її символічну семантику визначають «два протилежні вектори духовного розвитку (деградація Клега і духовне піднесення Міранди)» [5, с. 165].

Проте у Біблії процеси колекціонування і творчості не протиставлені один одному і завжди мають єдину – сакральну – мету. Біблія власне є *зібранням* священних книг і як канонічний текст укладалася упродовж багатьох століть. У Святому Письмі колекціонування набуває семантики збирання і збереження свідчень про Творця та винятково духовних настанов, що ними має керуватися людство. Усе зібрання біблійних текстів – від П'ятикнижжя Мойсеевого до Об'явлення Івана Богослова – має богодухновенну природу, імплементує Закон Божий, проте записане і збережене різними людьми.

У багатьох текстах Біблії йдеться про *збирання* матеріальних цінностей, таких як золото, срібло, коштовності, однак воно має сакральну або релігійну мету пожертви для будівництва культової споруди, оздоблення її інтер'єру тощо, тобто підпорядковане ідеї духовного служіння. Будь-яка творчість, як мистецтво, так і ремісництво, у Біблії підпорядковані культу, пов'язані з виконанням релігійних завдань і не розглядаються поза цими контекстами відповідно до уявлень про Бога як *Творця* всього, що існує (Ісайя 40:28), про створення світу як вияв творчості Бога, що порівнюється з будівництвом, різьбярством, гончарством (Ісайя 44:24; Єремія 18:6), і про людину і світ як Божі творіння (Буття 1:1–31).

Прецедентом у змісті Святого Письма є Скрижалі Завіту з викарбуваними Мойсеєм десятьма заповідями (Вихід 20:1–17) – *зібранням*

Закону Божого. Вони визначають засади біблійної етики, увиразнюють зміст Священної історії з погляду дотримання умов Завіту, втілюються у Христовому вченні як вияв Любові до Бога і ближнього. Та Біблія містить і докладний опис *створення і оздоблення* Скинії Завіту, де зберігалися Скрижалі (Вихід 25:16), жертovníка, культового посуду (Вихід 27), священицьких шат, як того вимагає Господь (Вихід 28). Скинія Завіту мала бути осередком Шхіни – фізичної «присутності, перебування, проживання» Бога серед людей у вигляді вогняного стовпа вночі і білої хмарини вдень, що нагадувало про зміст Завіту і про необхідність служіння Богові (Вихід 40:34). В цьому сенсі вона стала прообразом Божого храму як такого.

Подібно до цього, як Святе Письмо створювало «огорожу довкола Закону», коментуючи і доповнюючи заповіді в наступних книгах Мойсеєвих та зібраннях (Писаннях, Пророках, Євангеліях, Діяннях та Посланнях св.Апостолів), пізніше, за царювання Давида і Соломона, довкола Скинії Завіту був зведений Єрусалимський Храм – культова споруда для служіння Богові та для збереження Завіту (1 Царів 6–8). У старозавітних книгах йдеться про *збирання* царем Соломоном коштовностей для *зведення* Єрусалимського Храму та культових атрибутів для здійснення релігійних обрядів (2 Хроніки 2:4; 24:14). Докладно описується будівництво Єрусалимського Храму, його оздоблення, використані матеріали (1 Царів 6:1–38), виготовлення різних релігійних предметів, таких як хрестильниця, стовпи та ворота (1 Царів 7:13–51), урочисте відкриття новозбудованого Храму після встановлення Скинії Завіту (1 Царів 8:1–66), вияв присутності Божої у вигляді вогню, який спалює жертви (2 Хроніки 7:1–3).

Митець постає у Біблії як людина, наділена Божою візією і творчою силою винятково для втілення задуму Творця, Його мудрості і краси. Про перших своїх вибранців, що мали створити Скинію Завіту, сказав Господь Моїсею: «Дивися, – Я покликав на ім'я Бецалїла, сина Урієвого, сина Хура, Юдиного племені, і наповнив його Духом Божим, мудрістю, і розумуванням, і знанням, і *здібністю* до всякої роботи, на обміслення мистецьке, на роботу в золоті, і в сріблі, і в міді, і в обробленні каменя, щоб всаджувати, і в обробленні дерева, щоб робити в усякій роботі. І Я ото дав із ним Оголіява, Ахісамахового сина, Данового племені. А в серце кожного мудросердого Я дав мудрість, – і зроблять вони все, що Я наказав був тобі» (Вихід 31:2–6).

Всі види мистецтва, що згадуються у Біблії, підпорядковані служінню Творцю. За допомогою музики та співу виявляється хвала

та вдячність Богові (Псалми 29:2; 95:6; 100:4; 150:6), віра та сподівання на Нього (Псалми 42:12; 62: 5; 130; 5–6). Створення парфумів також пов'язане з культом відтоді, як Господь наказав Мойсею приготувати ароматичну олію для Скинії Завіту (Вихід 30:34–38). Використання пахощів для змащення жертвників і священного посуду та для супроводу богослужіння у Біблії має сакральне значення, підкреслюючи святість і досконалість Творця (Пісня над піснями 3:6) [10].

З огляду на біблійну семантику мотиви колекціонування і творчості набувають у романі Джона Фаулза «Колекціонер» дещо інших конотацій. Вони характеризують бінарність людської сутності та відповідної ролі людини у світі. Структура твору, що дозволяє читачу подивитися на події з погляду обох персонажів, і більш прискіпливий погляд на образи Клега і Міранди дозволяють стверджувати, що вони репрезентують ідентичне розуміння мистецтва і колекціонування і протистоять не одне одному, а божественному призначенню творчості, що його знаходимо в Біблії. Клег і Міранда постають образами-двійниками, які уособлюють водночас і загальнолюдське прагнення до духовного ідеалу, і нездатність людини подолати в собі прояви тілесності та матеріальної природи буття.

Обоє почуваяться вибранцями у своїй абсолютизації краси форми, щодо якої духовний аспект втрачає жодне значення. Клег уважає, що його пристрась до метеликів доводить відсутність грубої чуттєвості, зазвичай притаманної молодикам, і це вивищує його серед інших, таких, як Крачлі, що упадають за дівчатами. Та полюючи за метеликами, він наводить об'єктив камери на усамітнені пари і спостерігає за проявами тілесності у людському світі.

Міранда зізнається, що для неї «головне в житті – краса» і вона «сприймає життєві явища не як гарні чи погані, а як прекрасні чи потворні». Та вона відмовляє іншим: матері, Керолайн, Пірсу, зокрема і Клегу, – у здатності бачити красу. Вона переконана, що Клег переглядає альбоми, «своїм виглядом демонструючи їй, що МИСТЕЦТВО ПРЕКРАСНЕ» винятково заради її втіхи, а не тому, що сам так вважає. Дівчина жорстко критикує погляди, смаки, мову Клега, почуваяться «значно вищою за нього» і називає його «моральною потворою».

Свій абсолют Клег і Міранда шукають не в Богові, а в митці, вбачаючи в людині, що може творити досконалу красу, здатність вдосконалювати світ.

Клег обожнює Міранду не лише як вродливу дівчину, а й як успішну студентку художнього училища, що виборола стипендію в Лондоні. З її допомогою він сподівається реалізувати ідею власного

перетворення, що нею була навіяна і його пристрасть до метеликів. Клег обирає шлях «служіння» Міранді, розмістивши викрадену дівчину в приміщенні колишньої таємної молитовні. Наповнює власноруч створену шкінію атрибутами «мистецького культу»: колекціями книг з живопису, картинами, платівок, ошатного вбрання і вишуканих парфумів. Відтоді Клег дивиться на світ винятково очима Міранди – з погляду мистецтва: читає її улюблені книги, слухає її улюблену музику, зберігає всі її малюнки. Він не припускає фізичної близькості з Мірандою і покладається на те, що саме її *перебування* в будинку, *присутність* поруч наблизить його до ідеалу.

Подібні очікування Міранда має щодо художника Джорджа Престона (в інших перекладах – Чарльза Вестона), котрий стає її «духовним наставником» у розумінні того, що «життя – це щось на зразок жарту», яке безглуздо приймати його всерйоз, «Серйозного ставлення заслуговує лише мистецтво». Міранда часто відвідує Дж.П., і все, що згодом обурює її в будинку Клега, викликає захоплення в майстерні художника. Подібно до Клега, у стосунках із Дж.П. вона також відкриває для себе світ мистецтва: переймає секрети живопису, захоплюється літературною ерудованістю наставника та його музичним смаком. Попри невдоволення Клегом у прагненні їй догодити, Міранда визнає за собою вплив авторитету Дж.П.: «аргументую його аргументами, суджу про людей за його критеріями. Він ніби зішкріб з мене всю мою дурість..., мої безглузді, легковажні, суєтні уявлення про життя, про мистецтво». Для Міранди так само, як для Клега, важливо відчувати фізичну *присутність* Дж.П. попри її відмову у близьких стосунках: «Коли малюю, завжди уявляю, що хтось на кшталт Дж.П. стоїть у мене за спиною». Малюнок Дж.П., придбаний Клегом на її прохання, одразу стає для неї фетишем. Таким чином, ставлення Міранди до Дж.П. та її взаємини з художником повністю дублюють модель поведінки Клега щодо Міранди.

Досі дослідники роману одностайно вважали, що назва роману стосується винятково Фредеріка Клега. В такий спосіб його характеризує і Міранда: «Колекціонерство – величезне мертве щось, що заповнює всю його істоту». Покликаючись на Дж.П., вона викриває колекціонування як «антижиття, антимистецтво, анти – все на світі», згадує, що Дж.П. називав колекціонерів найогиднішими істотами на землі. Проте сама радить Клегові колекціонувати картини, а не метеликів, ще й обіцяє йому свою допомогу.

Видається, що назва роману семантично пов'язана з Фаулзовим розумінням сутності мистецтва і характеризує обох персонажів, адже

єдиним можливим засобом досягнення мистецької, себто духовної, як вони її розуміють, досконалості для Клега і Міранди (і навіть для Дж.П.) стає колекціонування.

Клег збирає колекцію метеликів, намагаючись, за його зізнанням, наслідувати «відомого С.Бофуа». Міранда, хоч і мріє зображувати не предмети, а власне їхню суть, komponує свої картини з образів полотен відомих художників (Кокошки, Нікольсона, Пасмора), що неодноразово наголошує Дж.П. Клег захоплюється фотографуванням. Міранда копіює живопис попередників, репродукції в мистецьких альбомах, знімає копії власних малюнків. Вона критикує Клега, протиставляючи мертві світліни і живі малюнки: «Коли малюєш щось, воно живе. А коли фотографуєш – помирає». Проте сама дівчина визнає, що є лише «гарним рисувальником». На думку Дж.П., вона «ніби працює з фотоапаратом», бо «використання чужого стилю в живописі є просте фотографування». Та й роботи Дж.П. зауважує Міранда, «не є абсолютно індивідуальними», тож Керолайн все ж має якісь підстави називати його «другосортним Полом Нешем». Зрештою Міранда приходить до висновку, що більше не хоче займатися живописом, «це (мистецтво – Л.О.) несправжнє. Треба жити, вбирати в себе навколишній світ, пізнавати його, набиратися вражень та досвіду». Таким чином, колекціонування, з огляду на біблійний контекст, увиразнює в романі вторинність мистецтва щодо світу, створеного Богом, що виникає внаслідок підміни його духовної сутності матеріальними еквівалентами.

Інтертекстуальний план роману посилює думку Фаулза про примарність штучного «ідеалу», що його герої вбачають у мистецтві. Міранда неодноразово звинувачує Клега у клішованості мислення і мовлення. Однак з волі автора обидва герої опиняються в декоративних літературних кліше, які не виправдовують традиційних очікувань і засвідчують втрату обома героями духовних орієнтирів.

Усупереч «шекспірівському сюжету» Фредерік Клег не стає Фердинандом, і саме Міранда перетворює його на Калібана. Вона вважає його далеким від мистецтва невігласом, що «губить усе живе». Однак у своєму прагненні «показати йому, як треба по-справжньому жити і поводитися» саме Міранда знищує речі, які її оточують, і вчиняє замах на Клега. У численних спробах обдурити Клега і втекти з полону вона втрачає його довіру, а згодом і повагу. Тож на відміну від історії Попелюшки, нові черевички Міранди не роблять з неї принцесу, а перетворюють на натурницю на високих підборах, яка позує Клегові для еротичного фотоальбому. Зрештою саме Клег, який так мріяв стати принцом Фердинандом, стає винним у її смерті.

Проведене дослідження біблійного виміру роману «Колекціонер» доводить, що саме компоненти біблійного коду виконують у творі Джона Фаулза змістотворчі та формотворчі функції і спростовують традиційну опозицію колекціонування і мистецтва. З огляду на бінарну сутність людини, що на ній наголошує Джон Фаулз, мистецтво відповідає вічному прагненню людини піднятися духовно. Водночас воно продукує профанований образ світу, що увиразнюється колекціонуванням матеріальних складових і демонструє нездатність людини перебороти свою тілесну природу, схильність до руйнації та неминучу смертність.

Література

1. Галич А. Своєрідність портретування в романі Джона Фаулза «Колекціонер». *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2019. Випуск 13. С. 7–13. URL: https://journal.kdpu.edu.ua/_lit/article/view/2343/2160 (дата звернення: 29.06.2023)
2. Дереза Л. Мотиви Еросу й Танатосу в романі Джона Фаулза «Колекціонер». *Філологічні науки*. 2010. Вип. 1. С. 22–27. URL: <http://dspace.rnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1468/1/Dereza.pdf> (дата звернення: 29.06.2023)
3. Ільїнська Н. І. Роман Джона Фаулза «Колекціонер» у парадигмі «подвійного кодування». *Південний архів (філологічні науки)*. № 86 (2021). С. 45–52. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/756/753> (дата звернення: 29.06.2023)
4. Кіндзерська Ю. Концепція існування в романі Джона Фаулза «Колекціонер». *Мандрівець. Видання Національного університету Києво-Могилянська академія*. 2002. № 2 (37). С. 41–45. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20180227--konceptsiya-isnuvannya-v-romani-dzhona-faulza-kolekcioner> (дата звернення: 29.06.2023)
5. Козюра О. Проблематика і поетика сюжету роману Джона Фаулза «Колекціонер». *Літературознавство. Фольклористика. Культурологія*. 2012. Вип. 11–12. С. 161–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lfk_2012_11-12_19 (дата звернення: 29.06.2023)
6. Kushnirova T.V. Features of the chronotope in the novel «The Collector» by John Fowles. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. Одеса. 2018. № 34. С. 56–59. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/4747> (дата звернення: 29.06.2023)
7. Мироненко Т.П., Меншій А.М. Роман Дж.Фаулза «Колекціонер»: рух ідей і форм. *Зарубіжна література в школах України*. 2007. №.2. С. 56–60; *Всесвітня література та культура*. 2007. №10. С. 13–17. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20220929--roman-dzh-faulza-kolekcioner-ideyi-obrazi-poetika> (дата звернення: 29.06.2023).

8. Тереховська О. В. Конфлікт обивателів і творців у романі Дж. Фаулза «Колекціонер»: проблемно-тематичний аналіз. *Наукові записки Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди*. Літературознавство, 2020. Вип. 2(96). С. 146–158. URL: <http://journals.nhpu.edu.ua/index.php/literature/article/view/3526> (дата звернення: 29.06.2023)

9. Терновая Т.Ю. Шекспировские мотивы в романе Джона Фаулза «Коллекционер». *Культура народов Причерноморья*. 2003. № 44. С. 57–62. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/76158> (дата звернення: 29.06.2023)

10. Остапенко Л.М. Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда «Парфуми». Ч.ІІІ. Література та культура Полісся. Вип. 94. Сер. «Філологічні науки». № 12. Ніжин: НДУ, 2019. С. 97–106. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1167/1/13.pdf> (дата звернення: 29.06.2023)

11. Фаулз Дж. Колекціонер / Пер. з англ. Г. Яновської. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 302 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/John_Robert_Fowles/Kolektsioner/ (дата звернення: 29.06.2023)

12. Чобанюк М. М. Ідейно-художні особливості творчості Джона Фаулза у світлі теорії концептуального художнього синтезу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Сер.: Філологія. 2014. № 1107, вип. 70. С. 133–136.: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2014_1107_70_29 (дата звернення: 29.06.2023).

References

1. Halych, A. (2019) *Svoyeridnist' portretuvannya v romani Dzhona Faulza «Kolektsioner»* [Peculiarities of portraiture in John Fowles's novel «The Collector»]. *Literaturny svitu: poetyka, mental'nist' i dukhovnist'* [Literatures of the world: poetics, mentality and spirituality]. Iss. P. 13. 7–13. URL: https://journal.kdpu.edu.ua/_lit/article/view/2343/2160 [in Ukrainian].

2. Dereza, L. (2010) *Motyvy Erosu y Tanatosu y romani Dzhona Faulza «Kolektsioner»* [Motives of Eros and Thanatos in John Fowles' novel «The Collector»]. *Filolohichni nauky* [Philological sciences.]. Iss. 1. P. 22–27. URL: <http://dspace.nhpu.edu.ua/bitstream/123456789/1468/1/Dereza.pdf> [in Ukrainian].

3. Il'yins'ka, N. (2021) *Roman Dzhona Faulza «Kolektsioner» u paradyhmi «pidviynoho koduvannya»* [John Fowles' novel «The Collector» in the «double coding» paradigm]. *Pivdennyy arkhiv (filolohichni nauky)* [Southern archive (philological sciences)]. No. 86. P. 45–52. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/756/753> [in Ukrainian].

4. Kindzers'ka, Y.U. (2002) *Kontseptsiya isnuvannya v romani Dzhona Favlza «Kolektsioner»* [The concept of existence in John Fowles' novel «The Collector»]. *Mandrivets'. Vydannya Natsional'noho universytetu Kyievo-Mohylans'ka akademiya* [The Traveler. Publication of the National University of Kyiv-Mohyla Academy]. No. 2 (37). P. 41–45. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20180227-koncepciya-isnuvannya-v-romani-dzhona-favlza-kolekcioner> [in Ukrainian].

5. Kozyura, O. (2012) *Problematyka i poetyka syuzhetu romanu Dzhona Faulza «Kolektsioner»* [Problemativity and poetics of the plot of John Fowles's novel

«The Collector». *Literaturoznavstvo. Fol'klorystyka. Kul'turolohiya* [Literary studies. Folkloristics. Culturology]. Iss. 11–12. P. 161–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lfk_2012_11–12_19 [in Ukrainian].

6. Kushnirova, T. V. (2018) *Features of the chronotope in the novel «The Collector» by John Fowles. Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University]. Ser.: *Filolohiya* [Ser.: Philology]. Odesa. 34. 56–59. URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/4747> [in English].

7. Myronenko, T. P., Menshiy, A. M. (2007) *Roman Dzh.Faulza «Koleksioner»: rukh idey i form* [J. Fowles's novel «The Collector»: movement of ideas and forms]. *Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy* [Foreign literature in Ukrainian schools]. No. 2. P. 56–60. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20220929–roman-dzh-faulza-koleksioner-ideyi-obrazi-poetika> [in Ukrainian].

8. Terekhovs'ka, O.V. (2020) *Konflikt obyvateliv i tvortsiv u romani Dzh. Faulza «Koleksioner»: problemno-tematychnyy analiz* [The conflict between ordinary people and creators in J. Fowles's novel «The Collector»: a problem-thematic analysis]. *Naukovi zapysky Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni H. S. Skovorody. Literaturoznavstvo* [Scientific notes of Kharkiv National University named after H.S. Skovoroda. Literary Studies]. Iss. 2(96). P. 146–158. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/literature/article/view/3526> [in Ukrainian].

9. Ternovaya, T.YU. (2003) *Shekspyrovskyye motyvy v romane Dzhona Faulza «Kollektsyoner»* [Shakespeare motifs in John Fowles's novel «The Collector»]. *Kul'tura narodov Prychernomor'ya* [Culture of the peoples of the Black Sea region]. 44. 57–62. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/76158> [in Russian].

10. Ostapenko, L.M. (2019) *Bibliynny vymir romanu Patrika Zyuskinda «Parfumy»* [The biblical dimension of Patrick Suskind's novel «Perfume»]. III. *Literatura ta kul'tura Polissya* [Literature and culture of Polissia.]. Iss. 94. Ser. «Filolohichni nauky» [Series «Philological Sciences»]. 12. Nizhyn: NDU Publ., P. 97–106. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1167/1/13.pdf> [in Ukrainian].

11. Fowles, J. (2015) *Koleksioner* [The Collector]. Kharkiv: Knyzhkovyy Klub «Klub simeynoho dozvillya» Publ. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/John_Robert_Fowles/Koleksioner/ [in Ukrainian].

12. Chobanyuk, M. M. (2014) *Ideyno-khudozhni osoblyvosti tvorchosti Dzhona Faulza u svitli teoriiy kontseptual'noho khudozhn'oho syntezu* [Ideological and artistic features of John Fowles's work in the light of the theory of conceptual artistic synthesis]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina* [Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin]. Ser. : *Filolohiya* [Ser. : Philology.]. No. 1107, Iss. 70. P. 133–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2014_1107_70_29 [in Ukrainian].

L. M. Ostapenko

Candidate of Philology, Associate Professor, Literature, Methods of Literature Teaching, Cultural history and Journalism Department, Nizhyn Mykola Gogol State University
milost.jan@gmail.com

The Biblical Dimension of John Fowles' Tovel «The Collector»

The article represents an attempt to interpret the novel «The Collector» by the British writer John Fowles in view of the biblical code.

The content of the article impugns the traditional interpretation of this novel as lacking a biblical dimension. The author of the article finds biblical components implicitly present in the work and determines their functionality. The research proves that it is the components of the biblical code that perform content-creating and form-creating functions in the novel.

The author of the article pays special attention to the functioning of the motifs of collecting and creativity and the images of the collector and the artist related to them in the novel. The author proves that, in view of biblical semantics, these motifs in the novel characterize the binary nature of the human essence and the corresponding role of human in the world.

Intelligence demonstrates that the structure of the novel is subject to these motives and refutes the traditional opposition of Clegg and Miranda as antagonistic heroes. According to the author, they appear as twin-images that strive for a spiritual ideal, but see it not in God, but in the artist. Art school student Miranda is Clegg's ideal, artist George Preston (Charles Weston) is Miranda's ideal. The only means of achieving spiritual perfection for both heroes is collecting, which in the biblical context expresses the desecrated essence of art - the replacement of the spiritual essence with material equivalents. Clegg gathers a collection of butterflies; Miranda composes her paintings from the images of famous artists. Clegg is fond of photography; Miranda copies the painting of predecessors in the reproduction of life.

The author of the article believes that the intertextual plan of the novel enhances the writer's opinion about the illusory nature of the artificial «ideal» seen in art. Both heroes find themselves in the settings of literary clichés, which do not meet traditional expectations and deprive both heroes of spiritual landmarks. Contrary to the «Shakespearean plot», Frederick does not become Ferdinand and it is Miranda who turns him into Caliban. Unlike the story of Cinderella, Miranda's new shoes do not make her a princess and it is Clegg who becomes guilty of her death.

According to the author of the article, the research of the biblical dimension of the novel «The Collector» proves John Fowles' refutation of the sacred content of art as such. With regard to the binary nature of human, which Fowles emphasizes, art corresponds to man's eternal desire to rise spiritually. At the same time, it produces a profaned image of the world and demonstrates the irresistibility of human bodily nature and its inevitable mortality. In this way, the biblical code determines the structure of the novel and expresses its ideological content.

Keywords: John Fowles, «The Collector», biblical code, collecting, art.